

L'ÈPOCA DELS DESCOBRIMENTS

3r ESO

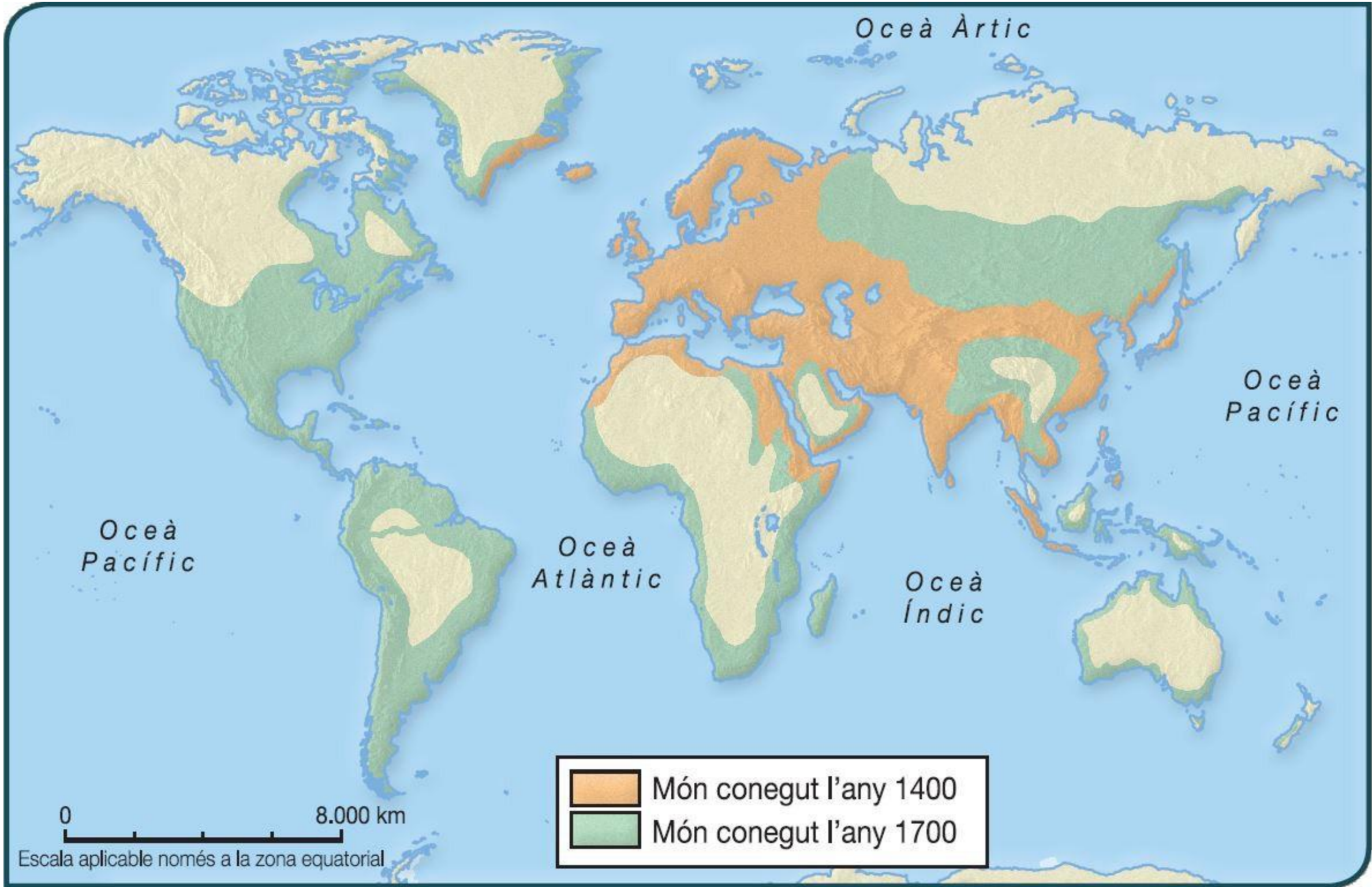
MAPAMUNDI DE PTOLOMEU S. II

CARTA CATALANA DE 1375

PLANISFERI DE DESLIENS 1566

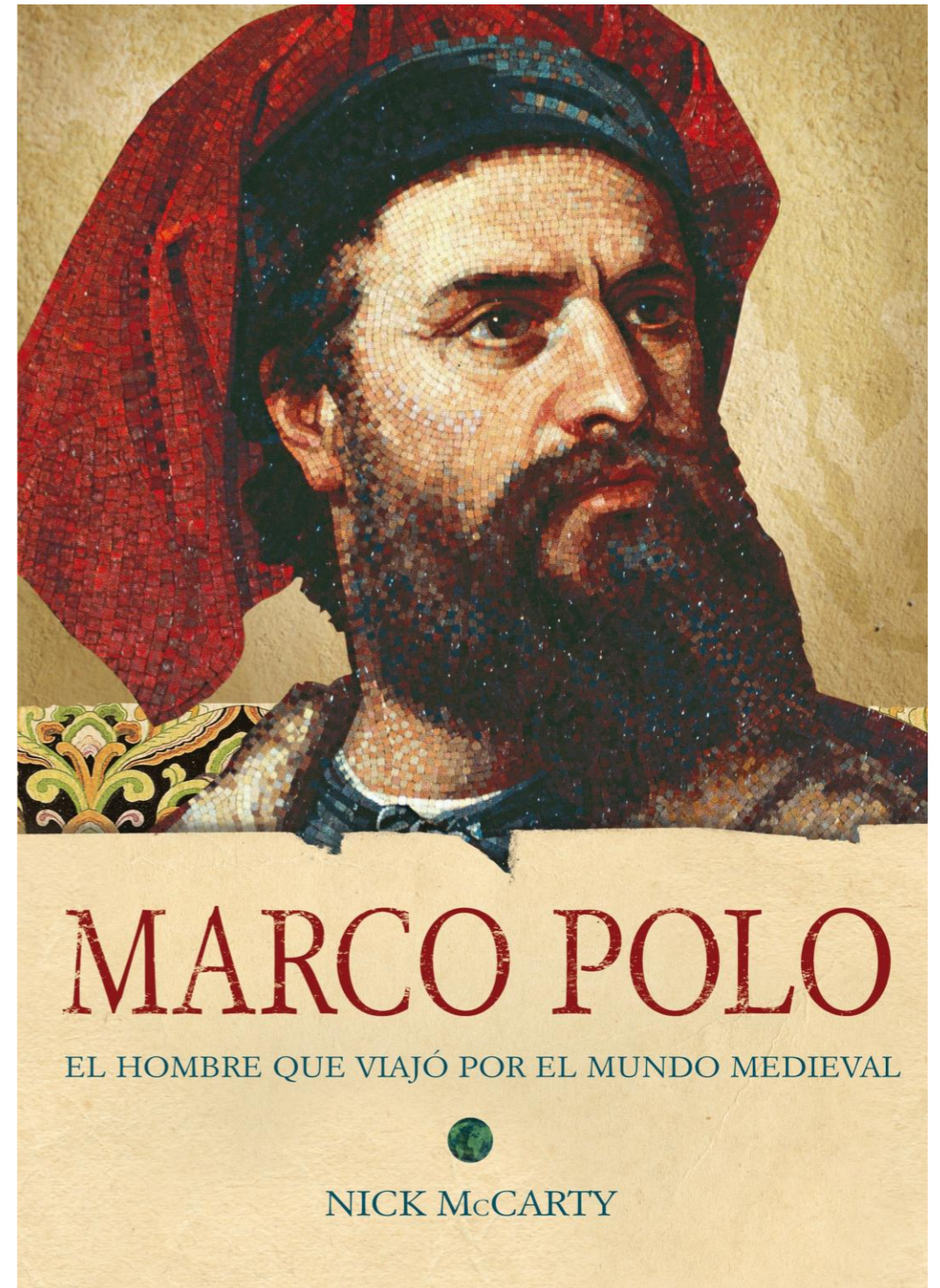

I. El món que coneixien els europeus en el s. XV

A principis del s. XV, el món que coneixien bé els europeus es limitava a Europa, els territoris que envoltaven el Mediterrani i el mar Negre.

També sabien que existien l'India, la Xina, i el Japó gràcies als viatgers medievals com ara **Marco Polo** i perquè hi havia rutes comercials per les quals es traficava amb seda, espècies i altres productes.

Pels habitants d'Europa la resta del món continuava sent una incògnita. L'interior d'Àfrica i Àsia era desconegut i ni tan sols sabien que existia Amèrica i Oceanía.

2. Causes dels descobriments

En el s. XV i XVI, els europeus van dur a terme un seguit d'expedicions marítimes que els hi van permetre ampliar el coneixment que tenien del món.

Les causes són:

a) Econòmiques. En 1453, els turcs van conquerir Constantinoble i es van apoderar de l'Imperi bizantí. Aquest fet va interrompre les rutes comercials que unien Europa i l'Extrem Orient per terra. Per això, va sorgir la **necessitat d'explorar noves rutes per arribar-hi.**

2. Causes dels descobriments

2. Causes dels descobriments

El port de Calicut, convertit en un gran mercat d'espècies controlat pels portuguesos, segons un dibuix del 1572.

Calicut, és una ciutat i municipi de l'[Índia](#), a l'estat de [Kerala](#). (no és calcuta)

2. Causes dels descobriments

El comerç d'espècies

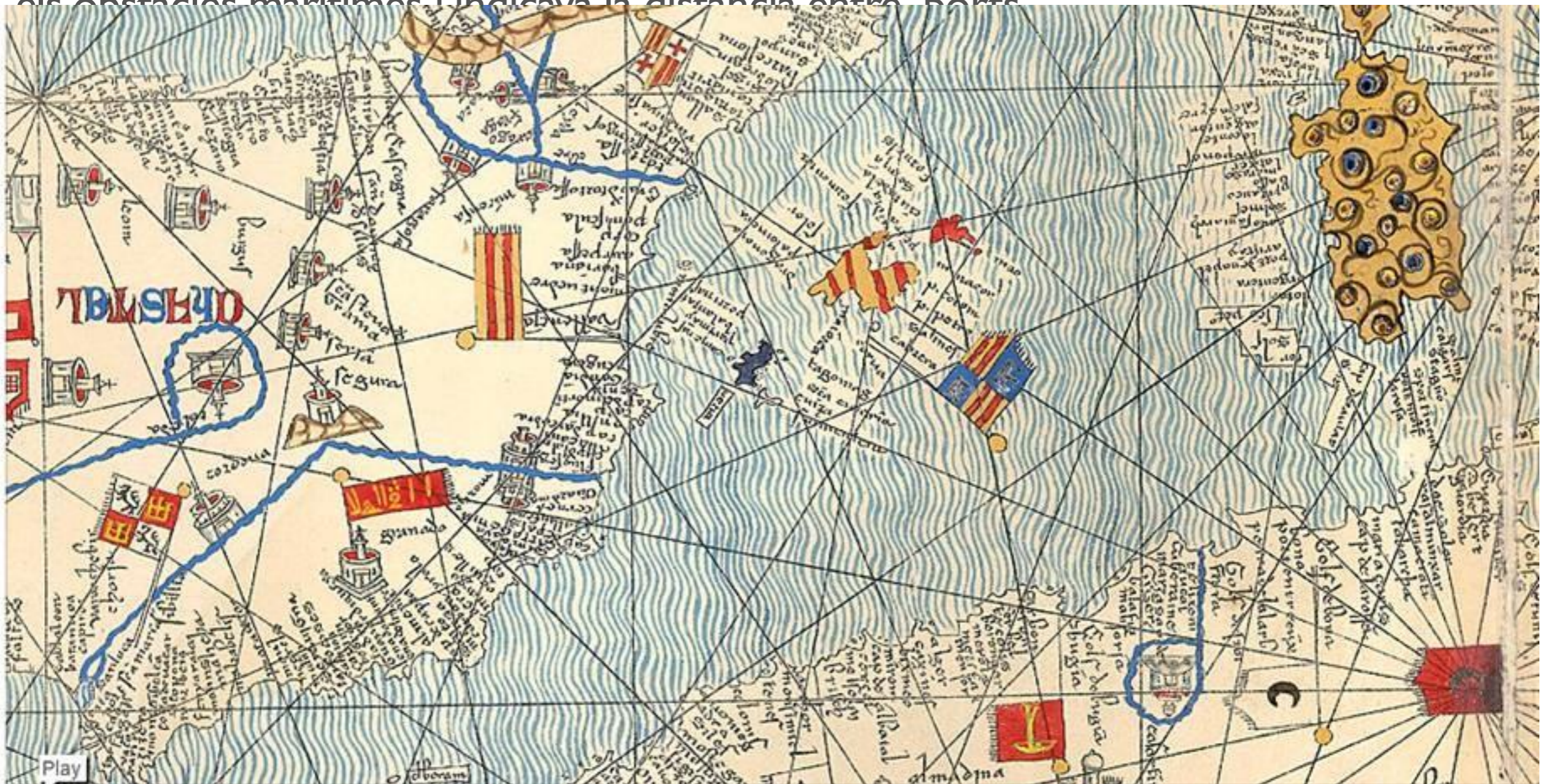
Vasco da Gama, gentilhome de la vostra casa, ha vingut fins als meus estats, la qual cosa m'ha estat molt agradable. Al meu país hi ha molta canyella, molts clavells d'espècies, gíngebre i pebre, i nombroses pedres precioses. I el que jo desitjo del teu país és l'or, la plata, el corall i l'escarlata.

Carta del príncep de Calicut al rei de Portugal portada per Vasco da Gama (1499).

2. Causes dels descobriments

a) Tècniques. Es van produir un seguit d'avenços tècnics que van millorar la navegació:

1) Nous mapes: Els portolans, pensat per navegar. S'hi dibuixava la línia de costa i els obstacles marítimes i indicava la distància entre ports.

2. Causes dels descobriments

2) Generalització dels instruments de navegació. oceans.

Milloraven l'orientació als

L'**astrolabi** determinava la latitud a partir de la posició dels estels

La **brúixola** servia per mantenir el rumb.

El **quadrant** s'utilitzava per trobar l'altura dels astres sobre l'horitzó per determinar la latitud del lloc d'observació

2. Causes dels descobriments

3) Nous tipus de vaixells. La caravel·la

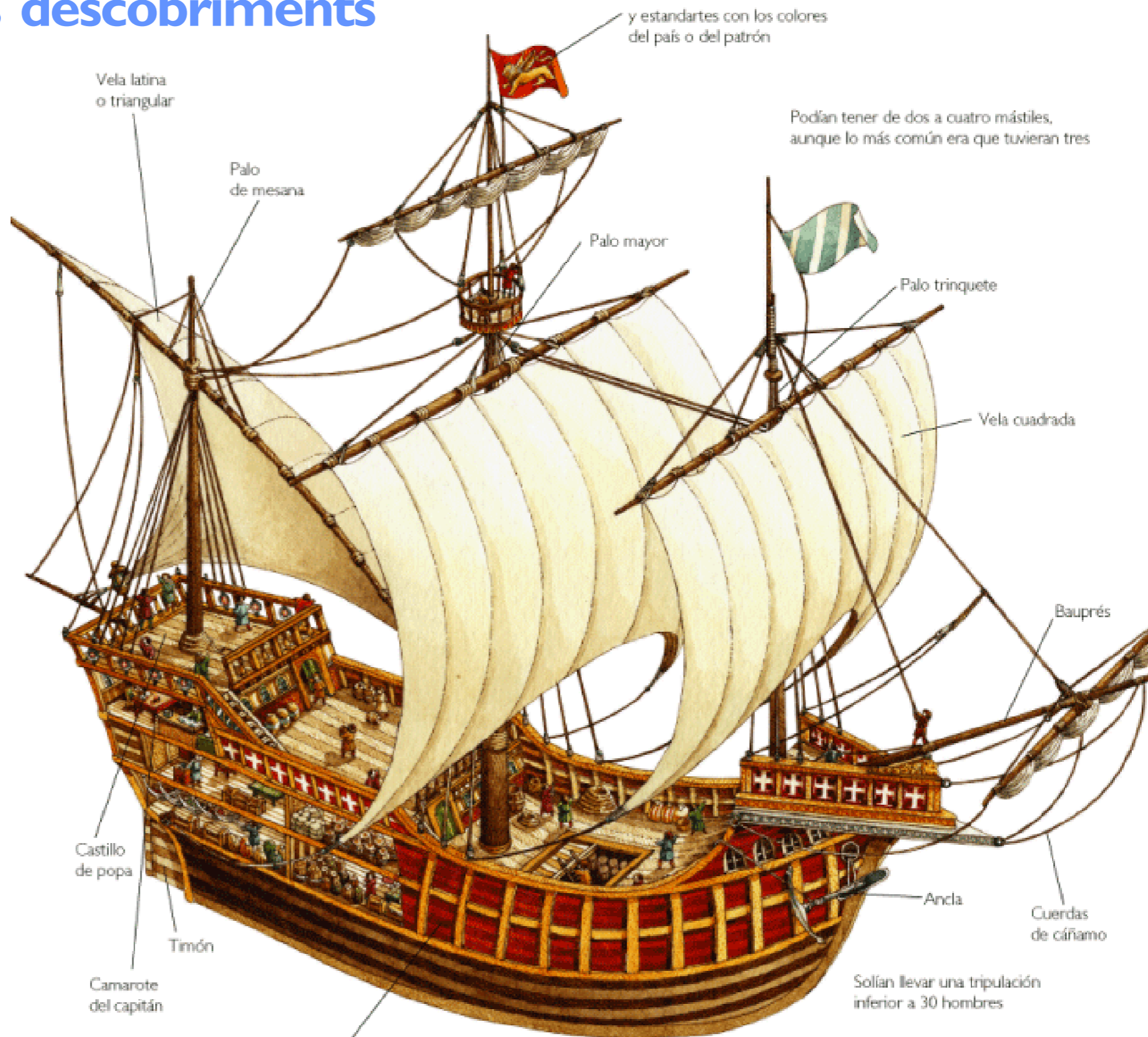
Va ser la protagonista dels viatges d'exploració del s. XV. El nom del vaixell ve de la paraula **karabos**, que significa escarabat, perquè la nau ho sembla panxa enlaire.

Unia velocitat i capacitat de càrrega. Combinava veles quadrades per agafar velocitat i veles triangular per maniobrar.

La tripulació era de 30 mariners i no necessitava remers, per això podia transportar molta càrrega i podia fer viatges molt llargs.

A més portava canons per defensar-se dels atacs pirates i enemics.

2. Causes dels descobriments

Caravel·la

3. Les exploracions portugueses

Des del començament del s. XV Portugal va buscar una nova ruta cap a l'Índia vorejant l'Àfrica. Els reis portuguesos van organitzar diferents expedicions amb aquest objectiu.

En 1418, descobreixen les illes Madeira, 1431, les illes Açores i les incorporen al seu regne. Es van dirigir cap al sud, van vorejar el cap Bojador i el 1460, arriben al golf de Guinea.

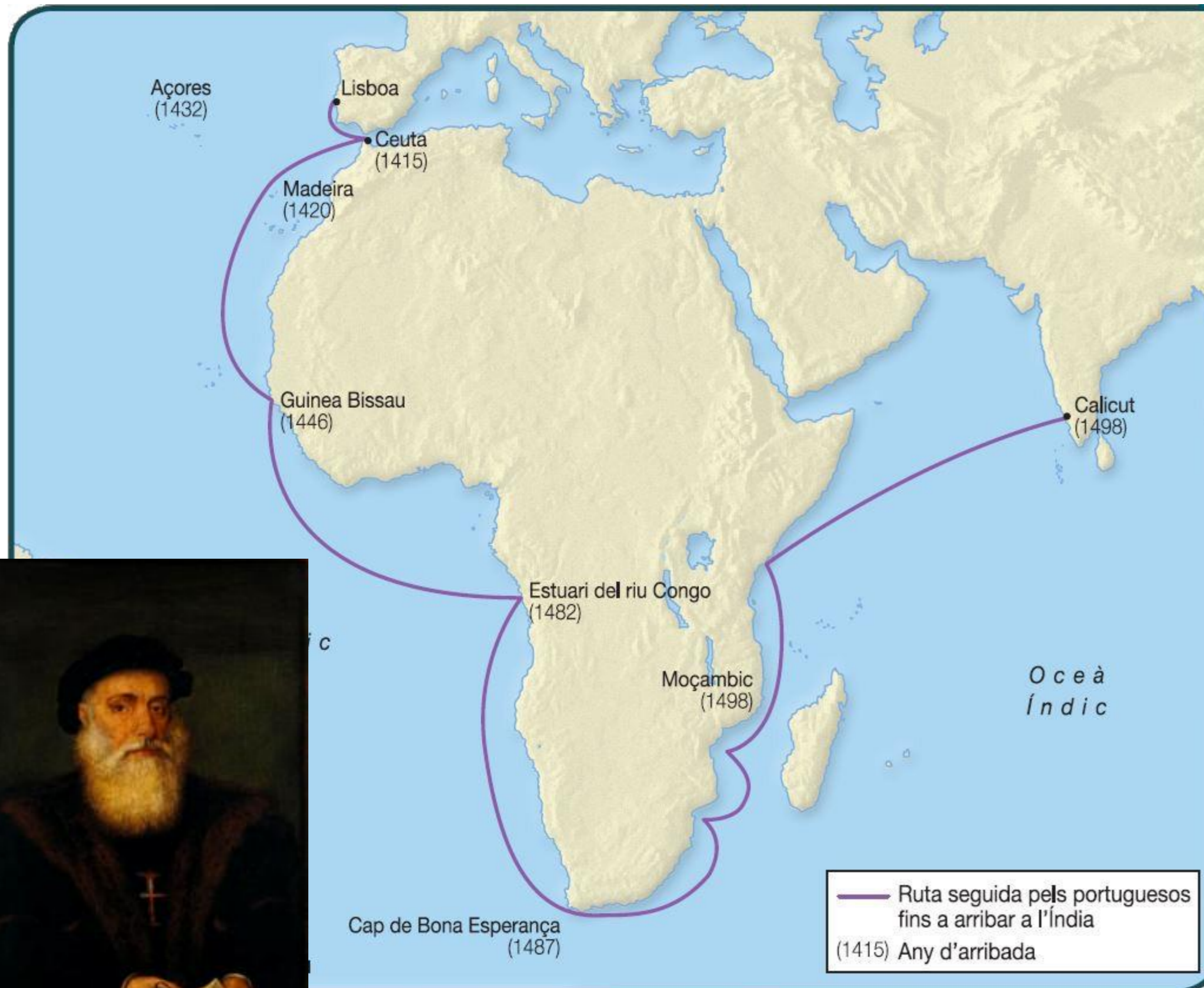
En 1488, Bartolomé Dias va aconseguir doblar el cap de Bona Esperança al sud de L'Àfrica i es va dirigir cap a l'oceà Índic.

1498, Vasco de Gama va arribar a l'Índia.

Així s'obria una nova ruta entre Europa i Àsia sense haver de passar pels territoris dominats pels turcs.

Els portuguesos es van establir en punts al llarg de la costa africana per assegurar l'abastiment de les naus i el control del comerç.

3. Les exploracions portugueses

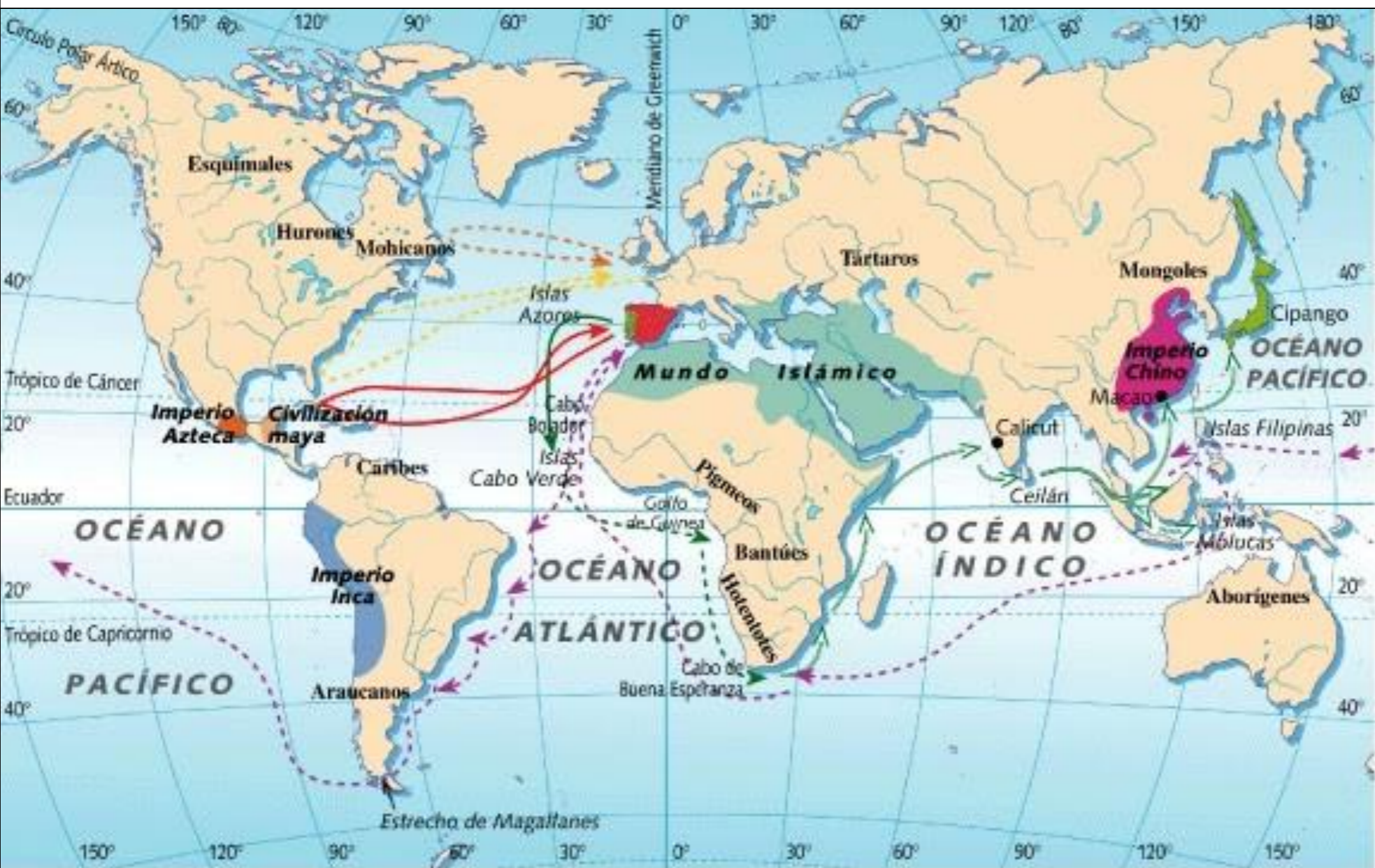

El príncep **Enric de Portugal**, anomenat el Navegant, va fundar una escola naval des de la qual va impulsar expedicions marítimes per les costes africanes i va impulsar el descobriment, entre d'altres, de les Açores, Madeira, Ríu de Oro i el Senegal.

Vasco da Gama o **Vasco de Gama** (fou un [navegant](#) i aventurer portuguès va ser el primer europeu que va arribar a l'Índia navegant a través del [cap de Bona Esperança](#).

- Rutas portuguesas**
- Diogo Cao 1482
  - Bartolomé Dias 1487
  - Vasco de Gama 1497-99
- Rutas españolas**
- Colón 1492-93
  - Magallanes-Elcano 1519-22
- Otros viajes**
- Juan Caboto 1497
  - Giovanni da Verrazzano 1524

4. Les exploracions castellanes

La corona de Castella va ser la competidora de Portugal. Els castellans van decidir **navegar cap a l'Oest**, creuant l'Atlàntic amb la intenció de circumval·lar la Terra. Era molt arriscat, ningú s'havia endinsat a l'Atlàntic.

El 'descobriment' d'Amèrica

*Primer desembarcament de Cristòfor Colom a Amèrica,
obra de De la Puebla.*

4. Les exploracions castellanques

Cristòfor Colom era un navegant que volia arribar a les costes de l'Àsia travessant l'oceà Atlàntic. Partia de la idea de que la terra era rodona, malgrat que molts pensaven que era plana.

Va presentar el seu projecte als Reis Catòlics que van decidir finançar l'expedició.

Va partir el 3 d'agost de 1492 del port de Palos de la Frontera en Cadis amb 90 mariners i 3 naus: *la Pinta*, *la Niña*, *la Santa Maria*.

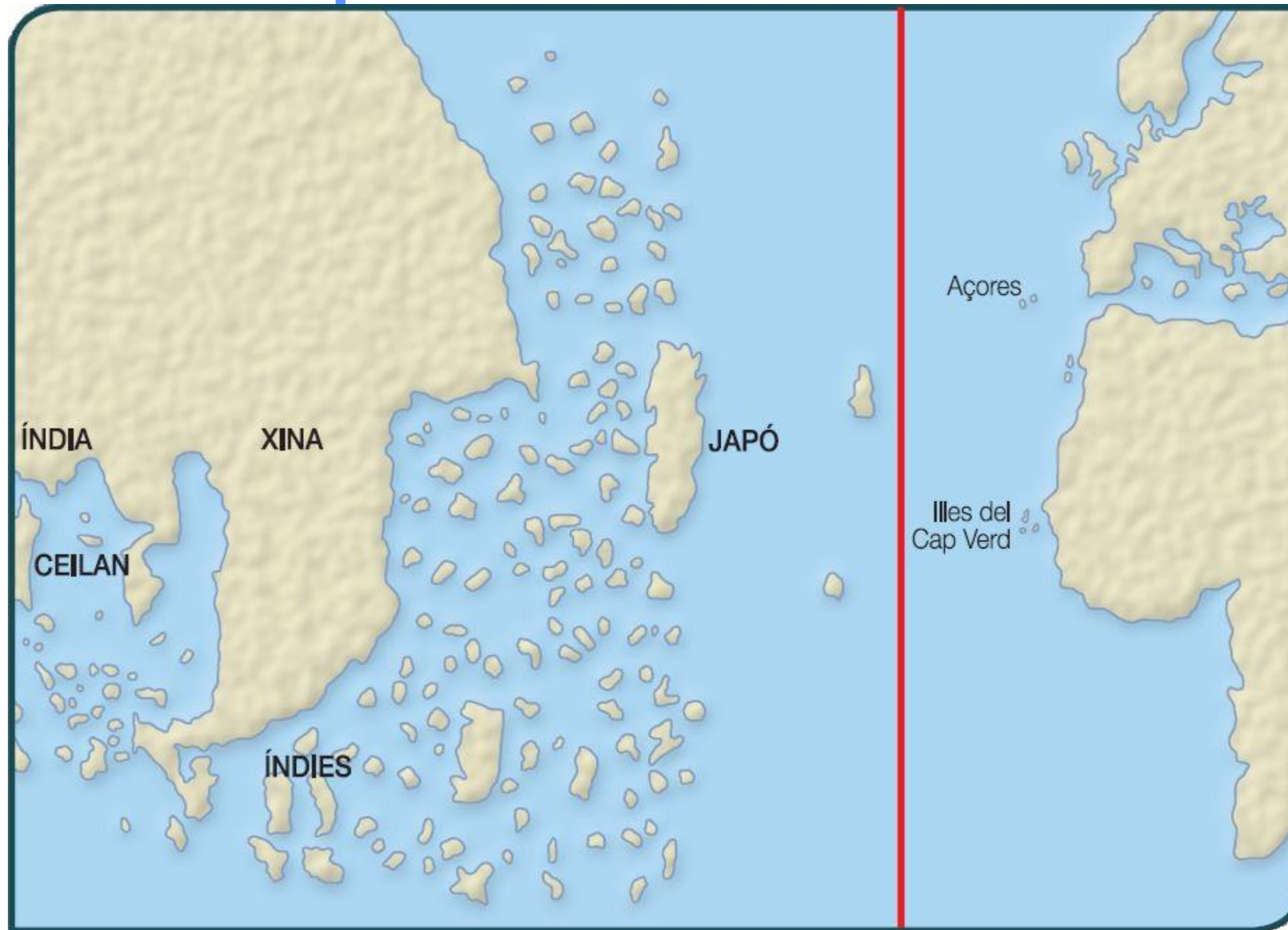
Passaven les setmanes i no veien terra. En els seus càlculs la terra era més petita del que és en realitat.

La tripulació, descontenta després de tants dies es va amotinar però finalment **el 12 d'octubre de 1492** van veure costa.

Colom pensava que havia arribat a Cipangu (el Japó), però, en realitat aquelles terres pertanyien a un nou continent desconegut fins llavors: Amèrica.

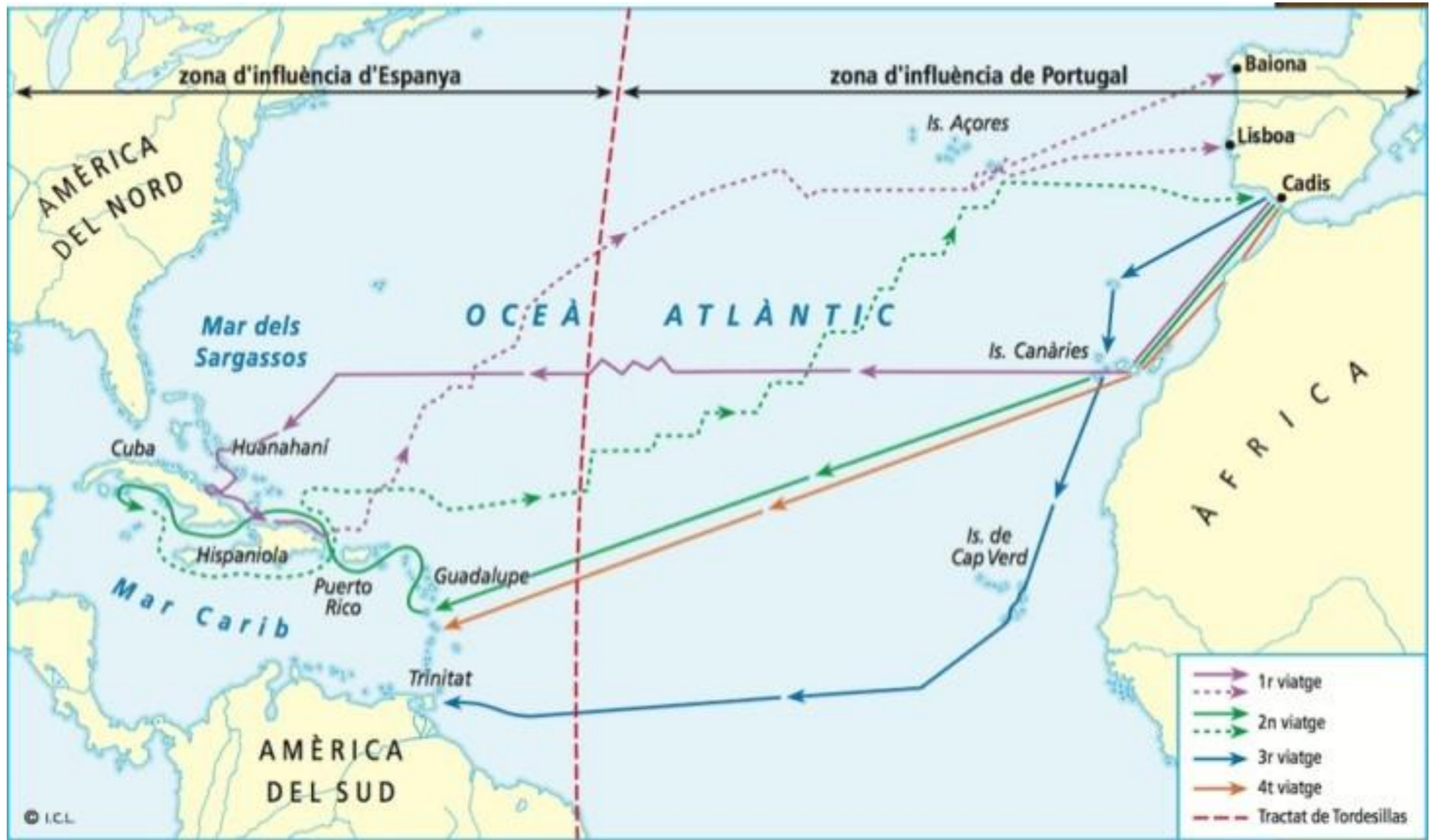

4. Les exploracions castellanques

Aquest mapa representa el món tal com se l'imaginava Cristòfor Colom, que de segur coneixia el mapamundi de Vinland (segle XIII) i el de fra Mauro (segle XV). En vermell, la línia que establia el tractat de Tordesillas i que separava les àrees d'influència portuguesa i castellana.

4. Les exploracions castellanques

Després del 1r viatge, en va fer 3 més i va assegurar el domini castellà d'aquelles terres.

En 1504 Colom va retornar definitivament a la Península i va morir en 1506.

Estava convençut que havia arribat a l'Índia. Però en 1502, un navegant italià, **Amèrico Vespucci** ja havia determinat que aquelles terres pertanyien a un nou continent, que va rebre el seu nom

4. Les exploracions castellanes

La primera volta al món

En 1519 va partir de Sevilla una expedició de 5 vaixells i 250 mariners capitanejats per **Fernao de Magalhaes** i **Juan Sebastián Elcano**. Volien trobar el pas de l'Atlàntic al Pacífic i aconseguir fer la volta al món

Le tour du monde de Fernand de Magellan et

Juan Sebastián Elcano
20/09/1519
06/09/1522

4. Les exploracions castellanques

La primera volta al món

Ja no teníem queviures, de manera que si el cel no ens hagués concedit un temps favorable hauríem mort tots de fam. El dimecres 9 de juliol vam veure les illes de Cap Verd i vam ancorar en la que anomenem Santiago. Dels 60 homes que tenia la tripulació quan vam sortir de les illes Moluques, només en quedàvem 18, la majoria malalts. De la resta, els uns es van escapar a l'illa de Timor, uns quants van ser condemnats a mort per crims i, finalment, alguns altres van morir de fam.

ANTONIO PIGAFETTA, supervivent de la primera volta al món, de la qual, a partir de notes, va escriure un resum detallat.

4. Les exploracions castellanques

Juan Sebastián Elcano

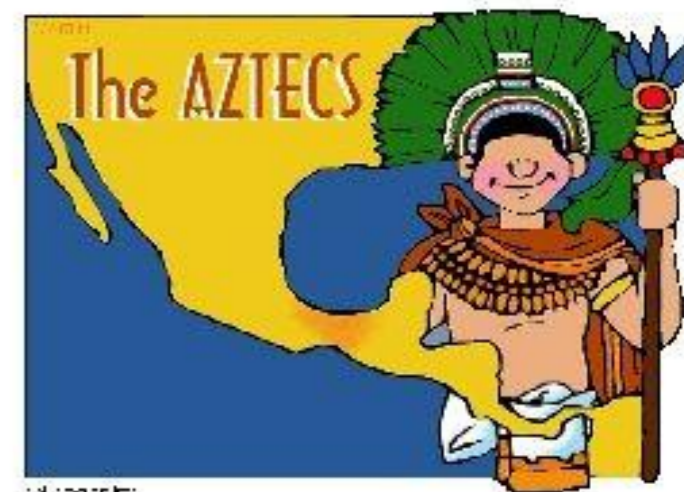
La primera volta al món

En 1520 van trobar l'estret que unia els dos oceans, i el van batejar amb el nom d'estret de Magallanes i van arribar a les illes Filipines.

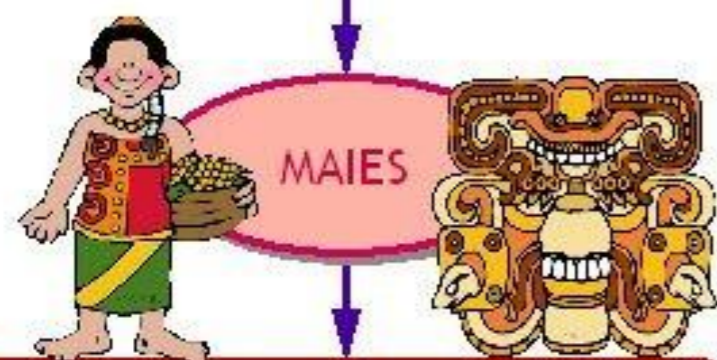
Allí va morir Magallanes en un combat amb els indígenes i Elcano va agafar el comandament. Es va dirigir a les illes Moluques i des d'allà va tornar cap a la Península, on només va arribar una sola nau, *la Victoria*, i 18 mariners.

Havien aconseguit fer la primera volta al món i demostrar que la Terra era rodona.

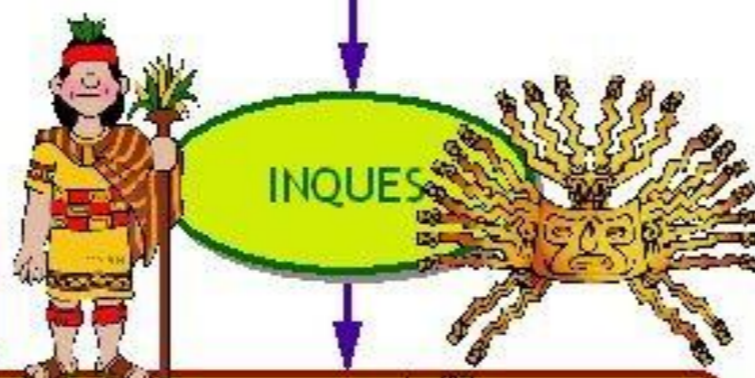

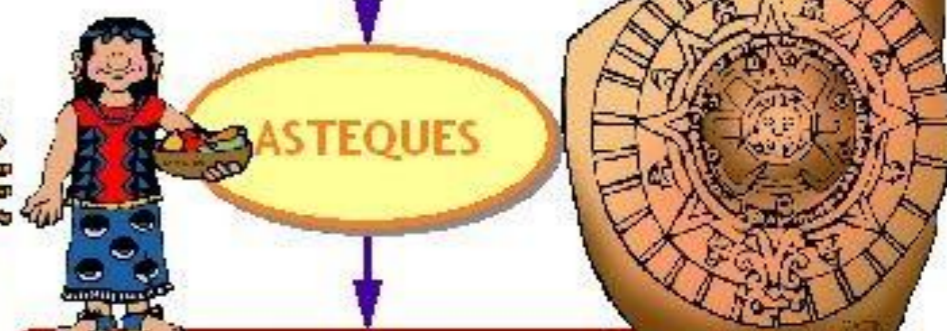
POBLES PRECOLOMBINS

La civilització maia ocupava el territori de la península de Yucatán .
Possedia un calendari molt precís, una escriptura jeroglífica i havien descobert la necessitat del número zero, cosa que no havien aconseguit els grecs ni els romans. El sobirà, anomenat Halac-Uimic, governava una confederació de ciutats estat. El seu poder era suposadament d'origen diví i era també el sacerdot suprem.

Els inques van construir el seu imperi al llarg de la serralada dels Andes. Era governat per l'Inca, un cap divinitzat considerat fill del sol, i el títol era hereditari. El territori comprenia quatre províncies, cadascuna de les quals era gestionada per un governador. Van desenvolupar un sistema per recordar dates i fets anomenat quipu . Van ser molt importants pels seus ponts suspesos, la seva gran xarxa viària i el sistema de feixes.

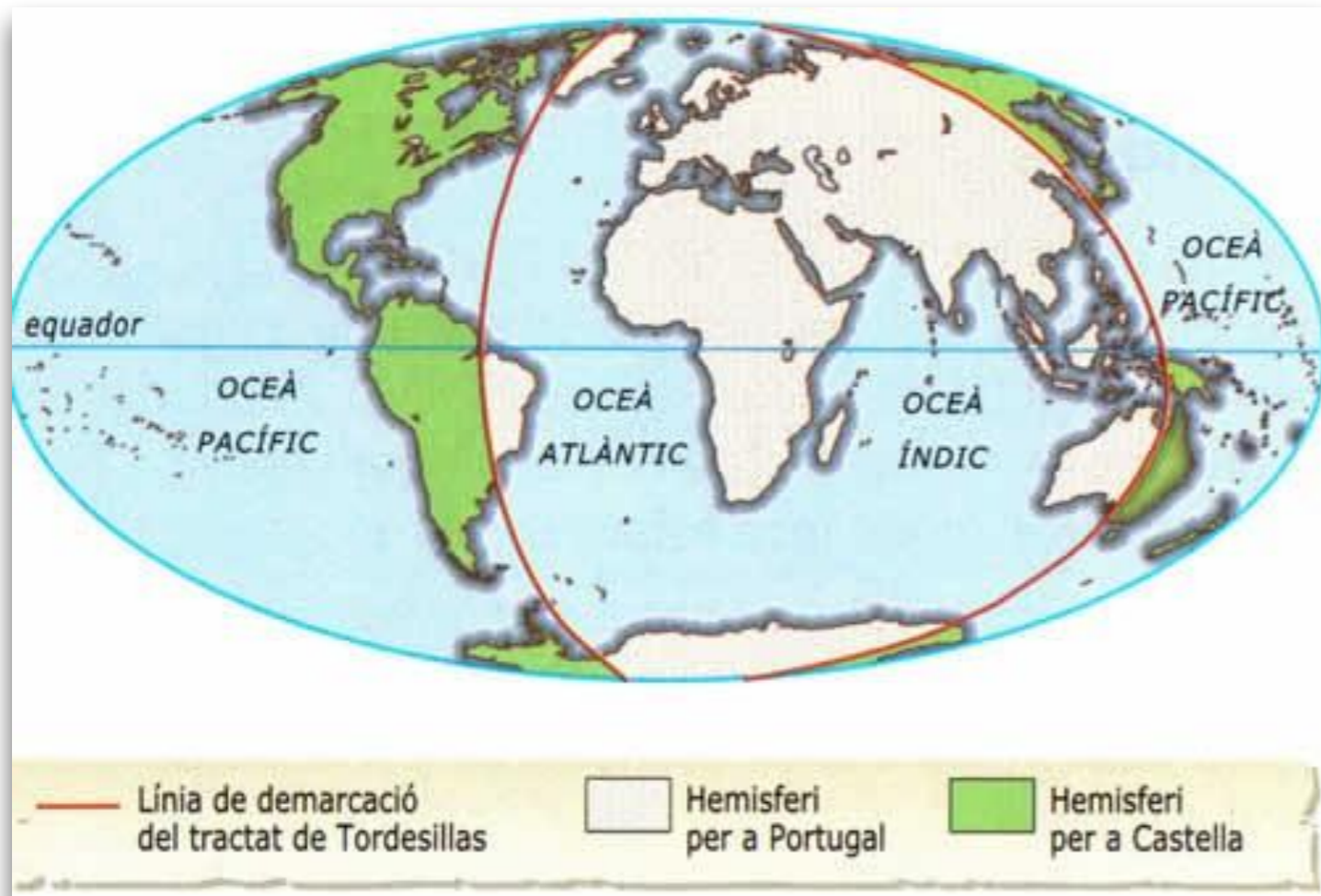

La civilització asteca es trobava en el territori de l'actual ciutat de Mèxic. Els asteques van desenvolupar tècniques de regadiu i camps de cultiu flotants, feien servir un sistema d'escriptura pictogràfic i tenien calendari . Una confederació de ciutats, gestionades per un governador, formaven l'imperi en què l'emperador tenia el poder polític, militar i religiós.

5. Les conseqüències dels descobriments.

El descobriment, conquesta i colonització d'Amèrica va posar en contacte pobles amb un desenvolupament tecnològic desigual. **Conseqüències:**

I) La confrontació, cruenta moltes vegades, va representar **la submissió i explotació dels pobles indígenes i la mort de milers de persones.**

Com a conseqüència dels descobriments, Portugal i Castella van crear dos grans imperis d'ultramar.

Per evitar problemes entre ells, es va decidir repartir les àrees que podia explotar cadascun dels països al **Tractat de Tordesilles (1494)**

Es va establir un meridià que separava les dues demarcacions. A Portugal li van correspondre les terres de l'Àfrica i l'Àsia i també Brasil, que va ser descoberta més tard. Castella es va quedar la majoria de terres d'Amèrica.

5. Les conseqüències dels descobriments.

2) Una altra conseqüència va ser **l'hegemonia europea sobre la resta del món**. Els diferents països van començar a lluitar per ampliar al màxim els seus dominis i zones d'influència sobre altres continents per beneficiar-se del comerç i de l'explotació de les seves riqueses.

3) El descobriment va significar **un avenç molt notable de les ciències**. Les exploracions van possibilitar un coneixement exacte de les terres i els oceans del planeta, (cartografia), també la troballa de nombroses espècies vegetals i animals noves.

La geografia, les ciències naturals i la cartografia es van desenvolupar considerablment.

Referent a les costums de Barcelona, el Baró de Maldà ens explica com la salsa de tomàquet acompanyava al plat de carn d'olla.

“Dia 19 de febrer. L'olla ab vaca (...) verdurees i salsa, ésta de tomàtec, i l'altra de mostassa, que per ser tan rabiosa s'ha deixat a esta per la salsa de tomàtec, que és molt més moderada.”

Recepta Salsa de Tomàquet: a ‘Avisos y instrucciones per lo principiant cuyner’, manuscrit del segle XVIII que es conserva a la Biblioteca Pública Episcopal de Barcelona:

“Altre salsa: picats sian los tomatechs se mesclarà ab algo de all, cumí, orenga, pebre y sal, tot ben molt, y dexatarà ab un poch de caldo de la olla, y 4 gotas de vinagre y se servirà calenta”